

SAMAA MAATA – SAMMA LAND – SIDE BY SIDE

Näyttely Porin taidemuseossa 15.6.-24.8.1997

Aziz Selim, Niran Baibulat, Manuel Castellanos, Soledad Chuaqui, Raoul Grünstein, Marja Helander, Tizzi Ibrahim, Carl-Gustaf Lilius, Kiba Lumberg, Melek Mazici, Merja Aletta Ranttila, Sanna Sarva, Dwi Setiano, Andrij Stasevskij ja Sándor Vály

Samaa maata – samma land – Side by Side kokoaa yhteen useasta eri kulttuurista ja kulttuuritaustasta lähtöisin olevia Suomessa asuvia taiteilijoita. Heistä osa kuuluu ns. vanhoihin vähemmistöihin, osa maahanmuuttajiin ja pakolaisiin. Näyttely saa jatkoa syys-joulukuussa 1997, jolloin Satakunnan museoon kutsutaan kuusi taiteilijaa toteuttamaan omat huoneinteriöörensä.

Näyttelyiden lähtökohtana on Porin ja Turun taidemuseoiden vuonna 1995 opetusministeriön tuella käynnistämä suomalaisten etnisten vähemmistöjen kuvataiteilijoiden kartoitustyö. Sittemmin Porin taidemuseo on jatkanut työtä vuosina 1996-97. Tällä hetkellä on dokumentoitu jo yli kuudenkymmenen taiteilijan tuotantoa eri puolilta Suomea.

Suomen- ja englanninkielinen julkaisu on näyttelyn tavoin kaksiosainen. Ensimmäinen osa rakentaa näyttelyille yleistä yhteiskunnallista, sosiaalista ja kulttuurista kehystä sekä esittelee Porin taidemuseon taidenäyttelyosuuden taiteilijat. Toinen osa dokumentoi Satakunnan museon näyttelyn syksyllä 1997. Artikkelikokoelma ja taiteilijapuheenvuorot käsittelevät etnistä identiteettiä ja vähemmistökysymystä, monikulttuurisuutta ja ulkomaalaisasenteita suomalaisessa, edelleen varsin suljetussa yhteiskunnassa.

Samoin kuin näyttely, myös *Samaa maata*- julkaisu kiertyy tavan takaa etnisyyden käsitteen ympärille, käsitteen jonka monisärmäisyyttä ja ongelmallisuuttakin kulttuuriantropologian dosentti FT Anna Maria Viljanen valottaa artikkelissaan. Vastaavasti tutkija Rolf Büchin analyysi monikulturalismin yhteiskuntakäsityksistä paljastaa monia käsitteen sisältämiä rasistisia piilomerkityksiä ja implikaatioita. Sosiaalipsykologian professori Karmela Liedkind esittelee vähemmistöjen olosuhteita ja mahdollisuuksia tämän päivän Suomessa, ja folkloristiikan professori Leea Virtanen analysoi nykyperinteen avulla niitä etnisyyttä määritteleviä stereotypioita ja kliseitä, jotka sitkeästi – ja yllättävän samansuuntaisesti eri maissa – luovat ja ylläpitävät mielikuvia ”muukalaisista”. Valtaväestöt, esimerkiksi suomalaiset, eivät miellä itseään etniseksi ryhmäksi, vaikka ovatkin sitä täsmälleen samassa mielessä kuin kaikki muutkin ryhmät.

Taiteilijoiden elämänekerralliset puheenvuorot korostavat erityisesti sitä, että ei ole olemassa yhtä vähemmistöidentiteettiä, vaan monia ja monitasoisia identiteettejä, sekä yleisesti että kunkin vähemmistöryhmän sisällä. Nämä puheenvuorot välittävät erilaisia arvoja ja valta-asemia, jotka avaavat tärkeitä näkökulmia myös taiteen länsimaiseen sosiokulttuuriseen instituutioluonteeseen.

Vaikka taiteilijat esiintyvät näyttelyssä yksilöinä, taiteilijoina eivätkä omien etnisten ryhmien edustajina, heidän erilaiset kulttuuriset taustansa ovat toki teosten pohjalla ja synnyttävät siten näyttelystä tavattoman rikkaan ja monipuolisen kokonaisuuden. Suomen ns. vanhoihin vähemmistöihin kuuluvat saamelasta syntyperää olevat Marja Helander ja Merja Aletta Ranttila, tataari Niran Baibulat, juutalainen Raoul Grünstein, romani Kiba Lumberg ja suomenruotsalaiseen kielivähemmistöön lukeutuva Carl-Gustaf Lilius. Maahanmuuttajina Suomeen ovat eri vaiheissa tulleet kuubalainen Manuel Castellanos, indonesialainen Dwi Setianto, ukrainalainen Andrij

Stasevskij, turkkilainen Melek Mazici ja unkarilainen Sándor Vály. Soledad Chuaqui kuuluu niihin chileläisiin, jotka ensimmäisenä pakolaisryhmänä saapuivat Suomeen vuonna 1973. Romanianlainen Tizzi Ibrahim ja kurditaiteilija Aziz Selim ovat eri vaiheiden jälkeen tulleet Suomeen kotimaissaan viime vuosina tapahtuneiden myllerrysten vuoksi.

Näyttelyssä on siis mukana sekä uransa vakiinnuttaneita vanhempia taitelijoita että vasta hiljattain Suomeen muuttaneita nuoria ja täällä tuntemattomia tekijöitä. Eräänlaisiksi vastapoolleiksi voidaan esimerkiksi asettaa suomalaisessa taide- ja kulttuurimaailmassa vahvasti vaikuttavan kirjailija ja kuvataiteilija, filosofi ja yhteiskuntakriitikko Carl-Gustaf Lilius ja vuonna 1995 Suomeen tulleen Kurdistanin entisen ulko- ja kulttuuriministerin Aziz Selim Ahmedin työt. Molemmat taiteilijat ovat tahoillaan paitsi laajasti osallistuneet yhteiskunnalliseen toimintaan myös suorittaneet varsin pitkän ja monipuolisen taiteilijauran. Taiteen tekemisen ehdot ovat täysin vastakkaiset myös Suomessa syntyneellä Raoul Grünsteinillä tai kymmenen kuukautta sitten Suomeen muuttaneella indonesialaisella Dwi Setiantolla. Kiba Lumberg lähti romanikodistaan 13-vuotiaana. Merja Aletta Ranttila asuu ja työskentelee edelleen Suomen pohjoisimmassa kunnassa Inarissa. Suomalaisten etniseen ryhmään kuuluva Sanna Sarva osallistuu näyttelyyn teossarjalla, joka tutkii etnisen identiteetin määrittelyä Suomessa asuvien ulkomaalaisten omien arvojen ja asenteiden kautta.

Näyttelyllä ei ole muuta varsinaista teemaa tai yhdistävää tekijää kuin *erilaisuus*. Sen ei ole tarkoitus kattaa mahdollisimman monia vähemmistöjä, vaan esitellä etnisyyden välityksellä vähemmistökysymyksen moniulotteisuutta.

Opetusministeriö on myöntänyt *Samaa maata – Samma land – Side by Side*- näyttelyjen ja julkaisujen toteuttamiseksi merkittävän tuen, jonka turvin Porin museot voivat yhteistyössä näyttelyihin kutsuttujen taiteilijoiden kanssa toteuttaa Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlavuonna tärkeän kulttuuripoliittisen puheenvuoron.